

Vipe og vipeprosjekter i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Vipe i stubbåkeren. Foto Ann Torill Halvorsen

Av
Knut Eie

Innhold

Sammendrag	3
Innledning	4
Metode	4
Resultater	5
Akershus	5
Buskerud	15
Østfold	17
Hvilke områder mangler kartlegging	22
Oslo	22
Akershus	22
Buskerud	22
Østfold	22
Utarbeidelse av en mal	23
Standardisert mal for vipe	24
Veiledning om hvordan vise hensyn	27
Noen erfaringer og råd:	27
Teknologi som benyttes i prosjektene	27
Kostnader som det offentlige bør dekke	27
Kostnadsoverslag	28
Beskyttelsebur for rugende vipe	28
Markering av vipereir	30
Oppsummering	31
Takksigelser	32
Referanser og lenker	32

Sammendrag

Denne rapporten inneholder en oppsummering av eksisterende kunnskap om vipe og vipeprosjekter for fylkene Oslo, Akershus, Østfold og Buskerud. Vi får et innblikk i hva som er utført i de ulike områdene, og hvilke erfaringer man har tilegnet seg som kan benyttes videre. I den forbindelse er det også utarbeidet en mal for hvordan kartlegging og oppfølging av vipe og andre bakkehekkende arter som storspove bør gjennomføres.

Gaute Grønstøl har jobbet med vipe i mange år og tatt doktorgrad på arten. Hans kunnskaper er sentrale i forbindelse med vipeprosjektene.

Oppsummert går relevante anbefalinger på følgende:

- Fukt er bra
- Kort, saktevoksende og heterogen vegetasjon er bra
- Unngå såing, sprøyting og gjødsling
- Grovharve, ikke planere til «stuegulv»
- Unngå arbeid på jordet under hekkingen
- Beite er bra fra juli av når fuglene er ferdige med hekkingen. Da vil vegetasjonen holdes nede til neste sesong.

Vipene trives med en mosaikk av områdetyper med lav driftsintensitet. Moderat kubeite virker å være ok for vipene, da kanskje helst litt seinere på sesongen (juni–juli) for å unngå at reir trampes ned.

Man bør unngå sprøyting, og også såing og gjødsling. Vipene liker glissen, saktevoksende og heterogen vegetasjon. Da blir det mer mat for små og store.

Det er viktig for vipene å ha fukt og vannkilder i nærheten (kanaler, vannmettet jord, temporære eller permanente dammer), så man bør unngå å drenere fukt.

BirdLife Oslo og Akershus arrangerte et vipemøte i sine lokaler (Ørneredet) på Tveita i Oslo 27.02.2025, med BirdLife-avdelingene og lagene i Oslo og Akershus, Østfold, Buskerud samt Hadeland. På bakgrunn av innspill på dette møtet, og mye annen tilgjengelig informasjon, ble en mal for hvordan kartlegging og oppfølging av vipe og andre bakkehekkende arter utarbeidet.

Innledning

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus ved Asle Stokkerei tok kontakt med leder i BirdLife Oslo og Akershus, Håkan Billing, om å lage en rapport som skulle oppsummere det man vet om vipeprosjekter i fylkene Oslo, Akershus, Østfold og Buskerud. Prosjektkoordinatoren i BirdLife Oslo og Akershus, Knut Eie, fikk oppdraget med å lage rapporten.

Statsforvalteren ønsker i utgangspunktet en gjennomgang av prosjekter og kartlegging relatert til vipe for alle de fire fylkene Oslo, Akershus, Østfold og Buskerud.

Statsforvalteren ønsker i tillegg en utarbeidet mal for hvordan kartlegging og oppfølging av vipe og andre bakkehekkende arter som storspove skal gjennomføres.

Dette er det dystre bakteppet: Vipe er en av våre kulturlandskapsarter som har gått kraftig tilbake, og som i dag er oppført som Kritisk truet (CR) på Norsk rødliste for arter 2021. Nedgangen vurderes å være over 80 prosent siden slutten av 60-tallet og frem til i dag. Denne samme nedgangen er også registrert for vipe i Europa med en nedgang på 55 prosent (1980–2017) på lang sikt og 12 % (2008–2017) på kort sikt. Det er spesielt den intensive jordbruksdriften som er en trussel mot vipa.

Metode

For å skaffe denne informasjonen har fylkesavdelinger og lokallag innenfor BirdLife i fylkene Oslo, Akershus, Østfold og Buskerud blitt kontaktet for informasjon. Lokallag og enkeltpersoner ble kontaktet om innspill, og mye god informasjon ble innhentet. I tillegg er det mye interessant å finne digitalt på Internet.

Resultater

Områder og kommuner som man vet er kartlagt

Nordre Follo, Nittedal, Asker, Bærum, Lier, Indre Østfold, Rakkestad og Hadelands-kommunene Jevnaker, Lunner og Gran. (Gran er fortsatt med i fylket Innlandet fra det gamle Oppland, men vi tar med Gran likevel.)

Disse områdene ble gjennomgått, og i tillegg noen andre områder som også har hatt prosjekter for vipe og andre bakkehekkende fugler. Det er helt sikkert flere andre prosjekter som har vært gjennomført, men som denne rapporten ikke har klart å fange opp.

AKERSHUS

Vestby

Møbelkjeden IKEA ønsket å bygge på matjord i Vestby kommune. Tidligere ble det 70 dekar store Delijordet godkjent som næringsområde. En ny sluttbehandling av Vestby kommune i juni 2023 godkjente byggeplanene på ny, men etter at Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) gav signaler om at de vurderte å overprøve kommunens avgjørelse, henvendte BirdLife Norge seg til departementet sommeren 2023. Vi ønsket å bevare jordene.

Regjeringen la fram en ny jordvernstrategi i mai 2023. Innen 2030 skal nedbygging av matjord reduseres til maks 2000 dekar årlig. BirdLife Norge jobber for en arealgjerrig samfunnsplanlegging, og for at inngrep gjøres der naturverdiene er minst. Vi støtter bevaring av matjorda der utbygging ikke er nødvendig, eller det finnes bedre alternative lokaliteter. Bevaring av eksisterende matjord og kulturmark minker presset på nydyrking og naturinngrep, i tillegg til å styrke blant annet matsikkerheten.

BirdLife Oslo og Akershus har tidligere engasjert seg i saken. Spesielt bemerket man at Delijordet er hekkeplass for flere par vipe. Det ble satt i gang undersøkelser av vipe på Delijordet da det ble aktuelt med nedbygging av det arealet.

Regjeringen konkluderte i 2023 med at en nedbygging av Delijordet er i strid med nasjonale interesser. Kommunal- og distriktsminister Erling Sande (Sp), påpekte at departementets avgjørelse innebærer et midlertidig forbud. Han ønsker tid til å sette seg mer inn i saken, og vurdere om IKEA kan bygges et annet sted.

Dette dreide seg om å ta vare på et landskap der vipa også hekker!

Nordre Follo og Ås

Morten Gaathaug har utført kartleggingen i kommunene Nordre Follo, Ås og Frogn siden oppstarten i 2018. Han begynte på eget initiativ med registrering og merking av vipereir i Nordre Follo kommune (tidligere Ski). Det har fra initiativtagerens side vært ønskelig med en utvidelse av det geografiske området for prosjektet, da mye av vipenes hekkeaktivitet foregår utenfor det som tidligere var Ski kommune. At vi ved kommunesammenslåingen fikk med Oppegård hadde liten innvirkning på vårt prosjekt, da denne kommunen ikke er kjent for å ha egnede lokaliteter for vipehekkning. Det ble naturlig å knytte Ås prosjektet, som har et mer naturlig topografisk fellesskap med Ski. Ikke minst gjelder dette områdene rundt Østensjøvann på Holstad, som alltid har vært en «hotspot» for vipe.

Det var som tidligere essensielt å snakke med bøndene der det var observert vipeaktivitet, for å lodde stemningen og klarere om det var greit å merke reir. De aller fleste bønder er positive til dette, og enkelte gjør det endog også på eget initiativ. Det kan likevel være nokså tilfeldig om dette skjer, avhengig av om personen som sitter på traktoren er informert, oppmerksom og velvillig innstilt.

For at dette skal ha en hensikt på sikt, må det nok innarbeides en hensyntagen hos bøndene, som går uavhengig av ornitologers frivillige innsats. De fleste bønder Morten har snakket med er positive, og de lover å ta hensyn. De vil imidlertid gjerne at merkepinnene fjernes før slåtten eller treskinga, slik at de ikke kommer inn i maskineriet og ødelegger. Imidlertid er ikke alle bønder like positive, og noen ser bare ulemper når vipehekkning blir konstatert på deres eiendom.

Nordre Follo landbrukskontor i samarbeid med Kråkstad og Ski Bondelag oppfordrer alle grunneiere og bønder til å forsøke å ivareta vipa.

Vipebur over vipereir med egg ved Østensjøvann. Foto Morten Gaathaug.

Vipebur på tilvenningsavstand, Nærevann syd. Foto Morten Gaathaug

Nittedal

Mye av informasjonen er hentet fra rapporten *Viperegistreringer i Nittedal 2024*, av Éric Roualet og Tor Skjetne. Vipe ble stort sett sporadisk rapportert fra de viktigste lokalitetene av Tor Skjetne i mange år. Fra 2017 ble det mer systematisk fokus på arten. Dette medførte at nye lokaliteter i kommunen ble oppdaget. Tellingene ble mer nøyaktige med hensyn på observasjoner av hekkende par, hekkesuksess og ungeproduksjon. Det største antallet vipere rapportert på 2000-tallet er fra 21. juni 2005 (Tor Skjetne) på lokalitet *Søndre Holm* med 60 individer. Deretter begynte antallet å synke betydelig.

I Nittedal kommune er bestanden estimert til 8 hekkende par i 2024. Sannsynlig hekkebestand i 2005 er 50–60 par. Hekkelokalitetene er knyttet til kulturlandskapet. Vi finner ingen hekkende par, på til dels store myrområder, i de mer høytliggende deler av kommunen.

Feltarbeidet utføres av de fem samme personene hvert år: Knut Gjersem, Éric Roualet, Eivind Hovin og Tor Skjetne. Totalt er det nedlagt et samlet feltarbeid på mer enn 220 timer.

1. Observasjon av vipere på kjente lokaliteter
2. Undersøkelse av gamle hekkelokaliteter
3. Undersøkelse av antatt brukbare habitater
4. Tilfeldige observasjoner
5. Informasjon fra publikum

Vipene ankommer normalt Nittedal kommune i midten av mars. Variasjon i ankomsttid avhenger i stor grad av lokal snømengde og kulde. Vipene går til egglegging i løpet av april og de fleste reir blir lokalisert og merket med pinner før våronn og såing i løpet av mai måned. Nesten alle vipereir finnes i kornåker eller graseng.

Den viktigste lokaliteten er Søndre Holm gård. Bonden, Knut Gjersem, bruker saktegående traktor for å lokalisere reirene og merke disse for våronna utføres. På andre lokaliteter er observasjon med kikkert og teleskop en foretrukket metode for å lokalisere reir som deretter merkes med pinne. Drenering av våtmark og fuktige partier i kulturlandskapet, samt igjenfylling av små dammer, har sannsynligvis sammen med intensivt landbruk vært hovedårsaken til nedgangen i hekkebestanden i Nittedal kommune.

Reetablering og restaurering av våtmark langs Nitelva vil antagelig få en umiddelbar og varig positiv effekt på hekkebestanden av vipe og mange andre arter knyttet til kulturlandskapet i kommunen.

I 2025 ble det 5–6 vellykkede hekkinger på Søndre Holm gård, og en vellykket hekking på Sandjordet i Hakadal. Det er vanskelig å vurdere hekkesuksess med stor grad av sikkerhet når vegetasjonen blir høyere enn 15 cm.

Bønder som har vipere på sine jorder er stort sett positive til å hjelpe så godt de kan, bare de får den informasjonen de trenger. Søndre Holm gård er et positivt eksempel på det.

Telling av vipeunger, utsikt over brakkmarksområdet sett fra gården Søndre Holm 18.05.2025. Foto Éric Roualet

Vipe, hunn med unger, Søndre Holm 18.05.2025. Foto Éric Roualet.

Asker og Bærum

BirdLife Asker og Bærum lokallag har siden våren 2022 hatt avtale med Asker og Bærum kommuner om gjennomføring av et vipeprosjekt i sine to kommuner. Vipa er en trekkfugl knyttet til strandenger og jordbruksområder, men arten har vist en dramatisk tilbakegang de siste 50 årene. Arten hekket tidligere i kommunene, mens det nå bare er et fåtall par igjen. Hensikten med prosjektet er å kartlegge bestanden grundig, for så å ta kontakt med grunneiere der dette har vært mulig, for å gjennomføre tiltak som kan øke hekkesuksessen for de få vipeparene som fremdeles finnes der.

Samarbeidet ble videreført i 2023, 2024 og 2025 og kartleggingene ble gjennomført med samme metode som i 2022. BirdLife Asker og Bærum lokallag med ildsjeler som Bjørn Olav Tveit, Gaute Grønstøl, Bård Kyrkjedelen og Naïd Mubalegh og andre har drevet prosjektet. Gaute Grønstøl, forfatter av boka «Vipa kamp og kurtise i kulturmarka», og har doktorgrad på vipe, og er en viktig ressurs på vipe i Norge.

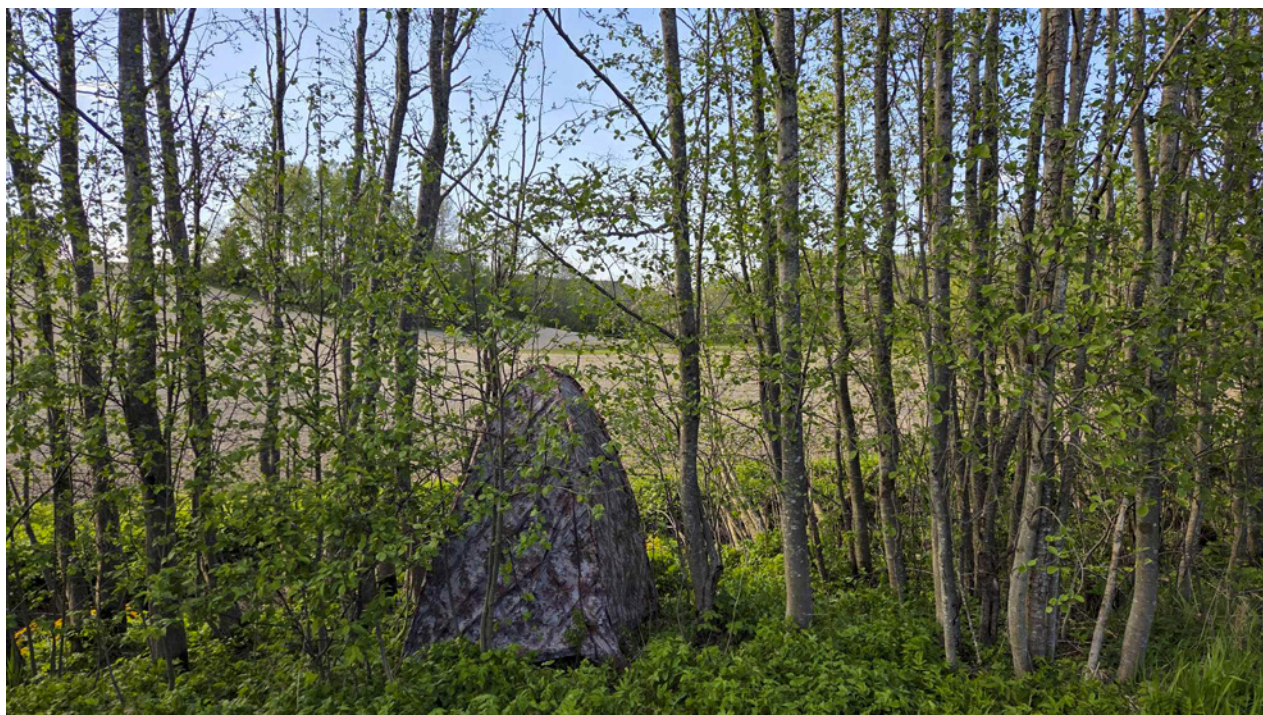
Resultat 2024

Man klarte i 2024 med massiv oppfølging å hjelpe to kull til verden. Oppfølgingen inkluderte å merke redene slik at jordbrukeren kunne kjøre utenom, og dernest sette bur over redene for å beskytte dem mot predatorer. Dette var veldig godt nytt, ettersom hekkingen feilet i hele området i 2023. I Asker ble hekking konstatert på én lokalitet, med to reir på Auvi, Røyken. Begge fikk fram unger. Det ble i tillegg funnet tegn til hekkforsøk ved ytterligere en lokalitet, på Sem i Hurum. En av de tradisjonelle lokalitetene for hekking av vipe i Asker, nordenden av Rødbyvannet, Hurum, hadde også indikasjoner på hekking, selv om man ikke klarte å dokumentere hekking der. Det ble ikke gjort funn av hekkende vipe i Bærum eller i «gamle» (nordlige) Asker i 2024.

Resultat 2025

På Auvi fant man fire reir lagt av tre hunner, alle med fire egg. Det ene reiret ble forlatt (reir nummer 1), sannsynligvis fordi det var lagt nært veien der det jevnlig var forstyrrelser. Denne hunnen la et erstatningsreir lenger bak på marken åtte dager seinere (reir nummer 4).

Tre reir overlevde dermed til klekking. Det ene kullet ble så fulgt fram til kyllingene var 40 dager gamle og flygedyktige (reir nummer 3). De to andre kullene (fra reir 2 og 4) forsvant fra området ved henholdsvis en og ni dagers alder. Skjebnen til disse to kullene er uviss.

Observasjonsskjul ved Auvi i Asker. Foto Bård Kyrkjedelen

Kartleggingsjobben i 2025 startet med første besøk 22.03. Som tidligere år baserte man seg på kart og luftfotos samt erfaringer og observasjoner fra tidligere sesonger der man identifiserte mulige hekkeområder for vipe i Asker og Bærum. Det ble også dette året fordelt områder mellom prosjektdeltakerne, som fikk i oppdrag å gjennomføre sine tildelte områder. Bil ble benyttet som hjelpemiddel. Aktuelle områder ble overvåket med kikkert og teleskop. De mest aktuelle lokalitetene ble besøkt flere ganger i løpet av sesongen.

Ved identifisering av mulig hekkeaktivitet, ble de berørte grunneierne kontaktet. Det ble utarbeidet et infoskriv om vipere, som grunneierne fikk tilsendt på e-post. I 2025 var det ingen nye områder med hekkeindikasjoner. Det ble gitt tillatelse fra samme bonde som i 2024 til å iverksette avbøtende tiltak for å sikre at reir ikke ble overkjørt av landbruksmaskiner.

Deretter ble reir lokalisert gjennom å observere vipenes atferd gjennom kikkert og teleskop. De avbøtende tiltakene besto i å sette opp brøytestikker like ved lokaliserte reir, samt å informere grunneier om disse markerte reirene, som landbruksarbeiderne da kunne passe på å kjøre utenom. I 2025 ble det ikke brukt bur over reirene.

Aurskog-Holand

Kjelle videregående skole har siden 2023 hatt et vipeprosjekt gående ved Bjørkelangen. Det aktuelle området strekker seg fra Kjelle og sørover til Bjørkelangen-sjøen. Det dreier seg om å merke vipereir og informere grunneiere. I tillegg er antall vipereir og unger notert. De har også kontakt med lokale grunneiere som viser seg å være positive til vipa.

Vipebur/beskyttelsesbur hos produsenten Kjelle vgs. Foto Knut Eie

Kjelle ved solnedgang. Foto Knut Eie

Haugrim, nord for Kjelle. Foto Knut Eie

Lillestrøm og Prosjekt Karbon Agro

Prosjekt Karbon Agro er en klimavennlig dyrkingspraksis med fokus på samspill mellom produksjon og jordhelse. Det er en norsk vinkling av det internasjonale konseptet *Conservation Agriculture*, et driftssystem der jordhelse står i fokus. Prosjektet, som får støtte fra Landbruksdirektoratets Klima- og miljøprogram, skal ikke sammenligne Conservation Agriculture med andre driftsmetoder, men undersøke muligheter og utfordringer knyttet til denne driftsformen under norske forhold.

Formålet med prosjektet er å utvikle og kommunisere en metode for helhetlig dyrkingspraksis, som skal bidra til å sikre og ivareta norsk matjord, fremtidig matproduksjon, og målet om økt bærekraft med lavere klimagassutslipp og økt karbonbinding i landbruket.

Seks grunneiere fra Akershus og Østfold er pilotbønder i prosjektet. På Leirasletta har to BirdLife-medlemmer vært i kontakt med en av pilotbøndene, og følger med på hvordan dette påvirker vipe og andre bakkehekkende fugler i jordbrukslandskapet. Mye tyder på at Karbon Agro-metoden er gunstig for vipa, men det er for tidlig å konkludere sikkert.

To aktive medlemmer fra BirdLife Oslo og Akershus har bidratt i dette prosjektet med blant annet gode råd om vipe og andre fugler i kulturlandskapet, som storspove og åkerrikse.

Leirasletta i 2005. Foto Knut Eie

Leirasletta med Gardermobanen i bakgrunnen. Foto Knut Eie

Hadelands-kommunene Lunner, Gran og Jevnaker

På Hadeland har BirdLife avd. Oppland med Hadeland lokallag et samarbeid med grunneiere for å gi vipene og andre bakkehekkende fuglearter gode levekår. En foregangsperson i disse åra har vært Anne Gri Stenbråten. Lokallaget har klart å involvere grunneiere, som igjen har vist velvilje til prosjektene for å redde vipa. Hadeland lokallag har vært en fremragende aktør med tanke på å verne både vipa og andre bakkehekkende fugler i jordbrukslandskapet.

Noen av prosjektene Hadeland lokallag har hatt pågående

Tiltak for bakkehekkende fugler i kulturlandskapet – fokus vipa

Prosjekt med hovedmål å gjennomføre tiltak som kan forbedre hekking for vipa bl.a. med merkebur, vipestriper/brakklegging og utsatt første slått.

Fuglepark langs rv. 4 – Myrvang fuglepark

Et tiltak i forbindelse med ny veg hvor vade-/hekkfugler som vipa er inkludert; anlagt våtmarks-/engområde med sikte på å bedre forholdene for vipa.

Lokalt samarbeidsprosjekt med bønder om vipa (Hadeland)

Arbeid for å kontakte bønder, merke reir, tilrettelegge og gi tilskudd for arealer til vipa.

Hadeland lokallag startet i 2021 pilotprosjektet *Bakkehekkende fugler i kulturlandskapet* i Gran kommune. Prosjektet ble videreført fra 2022 og utvidet til å også omfatte kommunene Jevnaker og Lunner. 2021 var et pilotprosjekt som blant annet benyttet for opplæring, og Lunner og Jevnaker ble inkludert i 2022. Vurderinger, konklusjoner og anbefalinger i rapporten er derfor basert på årene 2022–2024. Målsettingen er å gjennomføre tiltak som kan medføre positive effekter på reproduksjonen av utvalgte rødlistede bakkehekkende arter i kulturlandskapet. Prosjektet har søkt om, og fått tilsagn om, økonomisk støtte for drift av prosjektet, og for tiltak i Lunner og Jevnaker, fra Statsforvalteren i Oslo og Viken (SFOV) [nå Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og

Akershus] samt for drift og kartlegging i Gran kommune fra Statsforvalteren i Innlandet (SFI).

Hovedtiltakene har vært brakklegging (vipestriper) for hekking og næringsøk, samt merking av reir og utsatt førsteslått for å beskytte vipereir og unger. Vipene ankommer i midten av mars, og egglegging starter rundt 10. april. Mange reir er vanskelig å oppdage og dermed utsatt for ødeleggelse under våronna. Prosjektet samarbeidet med bønder om merking og vern av reir.

Hekkeområdene for vipe på Hadeland er knyttet til fuktige områder.

Merking av reir anses som det mest effektive tiltaket for vern i rugeperioden, og det er sannsynlig at mange reir ble spart for ødeleggelse i år på grunn av denne innsatsen. Lokalisering og merking av reir krever betydelig innsats, og for å opprettholde et omfang som gir positiv effekt på reproduksjonen, anbefales det at tilskuddsordninger for reirmerking opprettholdes over lengre tid.

Kilden til denne informasjonen er funnet i rapporten *Bakkehekkende fugler i kulturlandskapet – Rapport 2024 Hadeland* (Bosse og Stenbråten).

Myrvang fuglepark i Lunner kommune

Anne Gri Stenbråten fra BirdLife Hadeland lokallag har vært en pådriver i det prosjektet. Statens vegvesen har åpnet fuglepark langs rv. 4 i Lunner kommune. Området hvor parken ligger, er et flomutsatt jorde på 22 mål. Det tilsvarer om lag tre fotballbaner. Nesten hvert år flommer det vann fra Vigga inn over jorden. Graset blir ikke slått hvert år, da det ofte er for fuktig. Vegvesenet overtok jorden i 2013, og har laget en dam med to øyer og en kanal. Dette skal også virke flomforebyggende.

Statsforvalteren i Innlandet har finansiert prosjektet, slik at gårdbrukere som ønsker kompensasjon for tiltakene kan få det. Tilskuddet til prosjektet er gitt gjennom ordningen *Støtte til vilttiltak*. Ordningen omfatter tilskudd til praktiske vilttiltak for ikke jaktbare arter, bidrag til å løse oppgaver og stimulerings- og informasjonstiltak i regi av organisasjoner med mer. Se <https://www.statsforvalteren.no/innlandet/miljo-og-klima/naturmangfold/bli-med-a-gi-vipe-gulspurv-og-sanglerke-en-bedre-fremtid/>.

BUSKERUD

Tradisjonelt har kommunene Ringerike, Hole, Øvre Eiker og Lier vært gode kommuner for vipe i Buskerud kommune. I disse kommunene har BirdLife hatt aktiviteter, enten med prosjekt eller at ildsjeler har stått på.

Hekkefunn 2021

Viper er observert mange steder i egnede hekkebiotoper, men bare de nevnte med bekreftet hekking/hekkeforsøk. Hekkefunnene er gruppert kommunevis for bedre oversikt. Til sammen ble minst 41 hekkende par med 45 unger observert i løpet av hekketida, jf. 24 unger i 2020 og 33 unger i 2019, men uvisst hvor mange av disse som nådde flygedyktig alder. Økt søkelys på denne rødlista arten kan ha bidratt noe til den positive forekomsten i 2021. Sju tidlige vårfunn i dagene 24.–27.02. teller her som vinterfunn.

Hekkefunn 2022

Viper er observert mange steder i egnede hekkebiotoper, men ikke alle med bekreftet hekking/hekkeforsøk. Hekkefunnene er gruppert kommunevis for bedre oversikt. Til sammen minst 50 hekkende par og minst 30 unger observert i løpet av hekketida, men uvisst hvor mange av disse som nådde flygedyktig alder. Økt oppmerksomhet på denne rødlista arten samt kartlegging av vipelokaliteter i Hole og Ringerike har nok bidratt til en tilsynelatende positiv utvikling for arten i 2022. En dobling av antall hekkende par i Hegstad-området (Øvre Eiker) tilsier en positiv utvikling for arten her. Vinterfunnet på Svarstad (Hole) 24.02. gjelder en tidlig ankomst på vårtrekket. Et uvanlig seint funn ved Strandafjorden i Ål 30.11. er også verdt å nevne. Det er bare kjent ett tidligere vinterfunn fra Hallingdal: 2 individer i Ål i januar 1882 (Collett, ref. Schaanning 1916).

Hekkefunn 2023

Viper er observert mange steder i egnede hekkebiotoper, men ikke alle med bekreftet hekking eller hekkeforsøk. Hekkefunnene er gruppert kommunevis for bedre oversikt. Til sammen minst 26 hekkende par og mer enn 30 unger observert i løpet av hekketida, men uvisst hvor mange av disse som nådde flygedyktig alder. Dette er bare halvparten så mange par som i 2022, men kartleggingen i Hole og Ringerike var da mer omfattende. På Hegstad beitemark ble en stor unge drept og spist av to kråker 10.07.

Hekkefunn 2024

Viper er observert mange steder i egnede hekkebiotoper, men ikke alle med bekreftet hekking eller hekkeforsøk. Hekkefunnene er gruppert kommunevis for bedre oversikt. Til sammen ble det registrert minst 27 hekkende par på Artsobservasjoner.no, og minst 26 unger ble observert i løpet av hekketida, men uvisst hvor mange av disse som nådde flygedyktig alder. Det generelle inntrykket er at antall hekkende par viser en negativ utvikling i Buskerud. Dette er tydelig blant annet i Lier og Øvre Eiker. Denne negative utviklingen skjer på tross av at det er gjort forsøk på å verne om vipehekkinger flere steder. Mange reir går tapt under harving og såing i våronna, blant annet er flere slike tilfeller registrert i området Nordre Tyrifjorden, ifølge Terje Pettersen.

Lier

Vipeprosjektet i nedre del av Lier, som har vært et samarbeidsprosjekt mellom Lier kommune, grunneiere og BirdLife Drammen og omegn lokallag, er ikke blitt videreført etter 2021. Jens Erik Nygård drev prosjektet, men følger fortsatt med i Lier. Det ble ikke registrert noen vellykkede hekkinger med observasjon av unger i Lier i 2024. I Lier jobber man to og to sammen, med mobiltelefon og teleskop. Man merker reir med bambuspinner som er delt i to.

Vipene ved Jordhaugene ble fulgt opp av Jens Erik Nygård i samarbeid med jordeieren Huseby gård. I 2023 ble pløying på jorden utsatt til 02.06. Da var det tre kull pluss et reir med egg på jorden. Ungene klarte seg, men reiret med egg ble forlatt.

Hekkefugl i jordbrukslandskapet ved Lierstranda, men sliter med å få frem unger. 2024: Observert

på 45 dager 06.03–31.05. Største antall var 35 ind rastende under snøfall 05.04. Det var ikke vipeprosjekt i 2024, og heller ingen registrering av vellykket hekking ved Jordhaugene.

Øvre Eiker

På Hegstad i Øvre Eiker ble det merket ett vipereir på jordet nord for jernbanen. Jordet ble ikke pløyd og harva før etter klekking, så trolig vokste tre unger opp. I tillegg hekket det minst ett par på Hegstadmyra og to par på Hegstad beitemark. I alle fall to av disse fikk fram unger, men uvisst hvor mange som nådde flygedyktig alder.

2024: 3–4 par hekket på Hegstad beitemark og Hegstadmyra, minst ett par på jordet nord for jernbana på Hegstad, trolig også ett par på Flesaker, observert rugende fra 29.04. Første kull sett på Hegstad beitemark 12.05. (Steinar Stueflotten). Tre par med unger sett i Hegstad-området i første halvdel av juni, men uvisst hvor mange av disse som kom på vingene. Tre juvenile på Hegstad beitemark 28.06. (Steinar Stueflotten). Seneste individ på Hegstad 09.07. (Steinar Stueflotten) og ett individ på Hegstadmyra N 28.08. (Morten Jagdum).

Hole og Ringerike

Kartlegging av vipeforekomster i Hole og Ringerike ble ikke fulgt opp i 2024, men det er registrert flere hekkinger i de to kommunene. På Ringerike og Hole ankommer vipa gjerne først arealene på Mælingen, Røyse, Averøya og Steinssletta. BirdLife Tyrifjorden lokallag følger opp vipa i disse to kommunene.

Steinsvika

Kartlegging 2021 er hentet fra rapporten *Kartlegging av hekkende og rastende fugl i Steinsvika 2021* (Solvang, R. og Myrmo, K. 2023).

Vipe 2021

Observert på 12 av de 37 registreringsdagene med som mest 21 individer 20.04. Arten er observert hekkende både på jordene nord for Storren, men også flere par på jordene vest for Halvdansbeitet. De første ble registrert allerede 30.03., og de siste ble registrert 23.06. Det ble antatt en hekkebestand på 10–11 par i området, og Steinsvika med jorder er et av de viktigste hekkeområdene for vipe i hele gamle Buskerud, og trolig det viktigste på Ringerike. Den 27.04. ble minst tre individer registrert rugende i åkrene rundt Halvdanshaugen, og en rugende registrert på åker nord for Storren. De lå på åkre med høsthvete som hadde gått ut av produksjon på grunn av ekstreme forhold i vinter, så fuglene var godt synlige.

Høyst sannsynlig ville flere rugende blitt registrert hvis området hadde blitt sjekket nøyer med teleskop. Den 06.05. var dessverre alle reir pløyd ned, og åkrene sådd på nytt. I de senere årene har vipebestanden økt i området rundt Steinsvika.

Vipebestanden på Steinssletta utgjør regionens viktigste hekkebestand av vipe, og tiltak for å oppnå høyere grad av hekkesuksess bør settes i gang. Spesielt siden Steinssletta er et nasjonalt utvalgt kulturlandskap hvor naturverdier bør ivaretas.

ØSTFOLD

Flest vipser ser ut til å hekke i ytre deler av fylket, og mye tyder på at Halden, Sarpsborg og Fredrikstad er de viktigste vipekommunene. Det er også en del vipser i Rygge, Råde, Indre Østfold og Hvaler. Sistnevnte kommune har den desidert høyeste tettheten av vipe.

Hærsetsjøen i Indre Østfold. Foto Knut Eie

Indre Østfold og Rakkestad:

Antallet vipser og storspover er i nedgang. Lokallaget i Indre Østfold jobber for å ta vare på disse. I 2022 og 2023 har man kartlagt og merket reir i samarbeid med Indre Østfold og Rakkestad kommuner og bønder slik at reirene ikke blir skadet av traktorarbeid. I 2024 og 2025 vil man forsøke tiltak i noen spesielt viktige områder for å øke hekkesuksessen. Dette kan være å bruke vipebur for å beskytte eggene fra predatorer, slått av vegetasjon (vipestriper) med mer. BirdLife Indre Østfold har fått 15 000 kroner til vipebur, som aktivitetstilskudd fra BirdLife Norge.

Kallaksjøen. Foto Knut Eie

Kallaksjøen. Foto Knut Eie

Vipebur i Indre Østfold og Rakkestad

I 2024 ble seks bur klare, og satt ut både i Indre Østfold og Rakkestad kommuner. Tunvold Smie AS i Båstad produserte burene.

For å finne reirene brukes det drone eller observasjon i felt. Når reirene er funnet merkes de og burene plasseres. Spenningen er stor når burene settes ut: Vil vipa godta dem eller ikke? Tømmelfingerregelen er å vente og se om vipa kommer tilbake til redet i løpet av en halvtime etter at buret er satt ut. Hvis ikke, fjernes buret og brukes et annet sted. Hensikten med vipeburene er å hindre predasjon, og håpet er at vipeungene vokser opp og klarer seg.

Vipeburene er en del av vipe- og spoveprosjektet i lokallaget, og er en utvidelse av prosjektet som har pågått i to år. BirdLife har et godt samarbeid med både Indre Østfold og Rakkestad kommuner. I 2025 prøver man vipebur og vipestriper i utvalgte områder i begge kommunene, med registrering i Artsobservasjoner.no. I 2025 ble minst 20 reir merket.

Prosjekt på vipe og storspove i Indre Østfold og Rakkestad i 2022

Indre Østfold og Rakkestad kommuner er begge store arealmessig. Selv om det har vært kontaktpersoner rundt om i begge kommunene, er det store områder som er mangelfullt undersøkt. Den beste kartleggingen har vært i Trøgstad og Eidsberg, grunnet tidligere kunnskap og personer som uansett prosjekt hadde satt av tid til å kartlegge vipe og storspove. Dersom prosjektet videreføres neste år, vil man ved tidlig planlegging kunne få med flere personer rundt i de to kommunene, slik at det vil bli en mer helhetlig dekning.

I 2026 er planen å komme i gang med grunneierkontakt og merking av reir tidligere, så snart fuglene begynner å ruge rundt den 15. april, slik at man når over flere lokaliteter.

For å unngå predasjon fra trane og kanskje også måke- og kråkefugler, vurderes det å sette opp fugleskremsel på enkelte jorder med hekkende vipe og spove. Kanskje tranene da vil sky området, mens vipe og storspove ikke vil reagere.

Overvåking og tiltak i jordbrukslandskapet – drone og viltkamera

Dette prosjektet testes i Indre Østfold (inklusive Rakkestad, Spydeberg, Tomter mfl.)

Det benyttes termisk drone og viltkamera for å lokalisere reir og sette ut beskyttelsesbur.

Hærsetsjøen. Foto Knut Eie

Hærsetsjøen. Foto Knut Eie

Fredrikstad

Kartlegging i 2022

Kartlegging av vipe ble gjort på oppdrag fra Fredrikstad kommune. Kontaktperson i kommunen har var Jørgen Torp. Mats Finne gjennomførte prosjektet og foretok alle registreringer i felt.

Det ble gjennomført 5 befaringer:

- Fredag 8. april: Relativt kaldt, hadde kommet litt snø om natten. Lå et tynt lag med snø til litt ut på dagen. Trolig altfor tidlig – registrerte ingen fugler som lå på reir.
- Mandag 11. april: Bart, varmt fint vær. Trolig fortsatt for tidlig – registrerte ingen fugler på reir.
- Tirsdag 19. april: Varmt fint vær. Ruging i gang enkelte steder. Merket to reir med pinner (ett på Nes og ett på Hov-Ellingård). Ved to anledninger gikk feltarbeideren ut til hunn som lå på reirgrop uten egg – derfor trolig fortsatt noe tidlig. Ble også observert paring.
- Onsdag 20. april: Varmt fint vær. Tre reir ble registrert og merket, og en reirgrop (ett reir og en reirgrop ved Gudeberg-Nabbetorp og to reir på Nes).
- Onsdag 18. mai: Området Møklegård/Onsøyheimen ble besøkt etter tips fra grunneier, og Gudeberg-Nabbetorp, Hov-Ellingård og Kjennetjern etter avtale med Jørgen Torp. Ett reir ble merket på Gudeberg-Nabbetorp, og to kull observert ved Hov-Ellingård.

Bonden som driver arealene på Nes, opplyste at reiret trolig var røvet mellom første og andre gang han kjørte med traktor på jordet. Hans teori er at «øyene» som ble igjen etter første runde med jordbearbeiding tiltrakk seg oppmerksomhet fra reirrøvere. Ved maskinell drift på jordet er det trolig viktig å gjensette så lite areal omkring de aktive reirene som mulig, for å redusere dette problemet.

I arbeidet mer vipekartleggingen opplevde man utelukkende en positiv dialog med de lokale bøndene i Fredrikstad. Mange er opptatt av vipa, og bekymret og lei seg for at den er i tilbakegang. Ettersom driftsenhetene blir stadig større er tiden bonden har til rådighet mer knapp, og dermed blir muligheten til å ta hensyn til vipa redusert. I slike tilfeller kan merking av reir fra frivillige eller i kommunal regi være nyttig.

En nyhet er kartlegging av vipereir med drone. Pål Sindre Svae i Indre Østfold kommune har prøvd dette med hell. Bruk av drone er muligens fremtidens metode.

Halden

Medlemmer av BirdLife Halden lokallag begynte i 2023 med å saumfare alle gamle kjente lokaliteter der vipa har vært observert tidligere år, i håp om å finne hekkende fugler.

Våren 2023 ble det registrert vipe på Berg–Rokke-siden av Halden, men ingen på Idd.

Landbruksavdelingen i Halden kommune gikk ut til alle bønder i Halden med oppfordring om å melde fra om de ser vipe på sin eiendom over lengre tid.

Hvilke områder mangler kartlegging – og hva er potensialet for å ha gode vipelokaliteter i disse områdene

Områdene som nevnes under her, har ikke blitt tilstrekkelig kartlagt de siste åra, ut fra den informasjonen som har vært tilgjengelig. Det bør være aktuelt å kartlegge disse områdene i tillegg til de man allerede kjenner til.

OSLO

Sørkedalen og Maridalen. Disse områdene er likevel godt besøkt av lokale fuglekikkere som også følger med på vipa og andre bakkehekkende arter i jordbrukslandskapet. I Oslo er disse to dalførene mest aktuelle.

AKERSHUS

Romerike: Nes, Eidsvoll, Hurdal, Ullensaker, Nannestad og Aurskog-Høland er store jordbrukskommuner som har eller har hatt områder med både vipe og storspove.

Ved Seterstøa i Nes. Foto Knut Eie

BUSKERUD

Flere høyereliggende områder opp mot fjellområdene, spesielt beiteområder er interessante. Hallingdal og Hemsedal er noen eksempler.

ØSTFOLD

Områder rundt Kurefjorden og Vannsjø har store områder med kulturlandskap. Det er en del fuglefolk ved Kurefjorden, men her kan potensialet være stort.

Utarbeidelse av en mal

for hvordan kartlegging og oppfølging av vipe og andre bakkehekkende arter i kulturlandskapet skal gjennomføres

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus tok kontakt med BirdLife Oslo og Akershus om å lage en mal som kan benyttes på tvers av fylkesgrensene for å redde vipa. En mal for hvordan kartlegging og oppfølging av vipe og andre bakkehekkende arter som storspove skal gjennomføres, og som bygger på erfaringer fra fylkesavdelinger, lokallag og idealistiske enkeltpersoner som har kartlagt og forsøkt å redde vipehekkinger over flere år. Denne malen bygger på tidligere erfaringer, og bør etterfølges i den grad det er praktisk mulig der det er potensial for hekking av vipe.

Selv om vipa er arten vi har søkelys på, vil dette også gjelde for følgende bakkehekkende arter i jordbrukslandskapet på Østlandet: vaktel, åkerrikse, storspove, sanglerke, gulerle, buskskvett og gulspurv.

Denne malen skal være et dynamisk dokument som kan forbedres og fornyes med (u)jevne mellomrom, muligens årlig.

Oppdraget fra Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus gikk ut på å

- koordinere kartleggingen i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus slik at denne blir gjennomført på tilnærmet lik måte, det vil si standardisert kartlegging
- koordinere rapportering og innleggelse av data i Artsobservasjoner.no (direkte eller via oa.birdlife.no)
- sammenstille den kunnskap som foreligger rundt det å ivareta vipe i kulturlandskapet, og gjøre denne kunnskap tilgjengelig for dem som skal kartlegge.

Felles samling for fylkesavdelingene og lokallagene i våre fire fylker, samt andre ressurspersoner

Birdlife Oslo og Akershus gjennomførte en samling for fylkesavdelingene og lokallagene i våre fire fylker, samt andre ressurspersoner for å få igangsatt mer standardisert lokal oppfølging av vipa. Møtet ble gjennomført 27.02.2025 i foreningens lokaler (Ørneredet) på Tveita i Oslo.

Det møtte opp 14 ressurspersoner samt representanter fra fylkene og lokallag i Buskerud, Oslo og Akershus. Hadeland lokallag var også representert, men Østfold fylkesavdeling uteble.

Statsforvalteren ved Åsmund Fjellbakk deltok på møtet, og representerte oppdragsgiver og den offentlige forvaltningen. Vipeekspert Gaute Grønstøl deltok også.

Innspillene og diskusjonene fra møtet danner grunnlaget for denne malen, sammen med presentasjonen som ble vist under møtet.

Prosjektkoordinator for Birdlife Oslo og Akershus hadde laget et utkast og innspill til mal, som ble behandlet på møtet.

Hva bør være med i en mal for å redde vipa?

1. Søke etter hekkende viper
2. Når man har funnet noe som tyder på hekkende vipe: informasjon
3. Markere og beskytte reir
4. Tiltak for å verne reir og hekkelokaliteter
5. Hva kan offentlig forvaltning tilby?
6. Hva kan en grunneier selv gjøre?

Standardisert mal for vipe og andre bakkehekkende fuglearter i jordbrukslandskapet

1. Søke etter hekkende viper

Hvordan oppdage vipe, hekking og reir.

Gjør et uttrekk av vipefunn i din kommune eller ditt område (bruk Artsobservasjoner.no).

Få med alle lokaliteter. Det vil si både kulturlandskap og myrområder. Bruk gjerne kartapplikasjoner på Internett og benytt flyfoto for å sjekke terrenget.

Sjekk mulige hekkeplasser tidlig i april. Vurder om det er en tidlig eller sen vår.

Kartlegge vipebestanden tidlig i rugeperioden, fra medio april, før gress eller andre vekster har vokst så høyt at fuglene blir skjult.

Vipa er til stor grad trofast til sine hekkeplasser, og returnerer til samme område år etter år.

Oppfordre medlemmer og frivillige til å leite etter viper på mulige hekkeområder.

Organisert søk med leting i forhåndsinndelte områder.

Drone og varmekamera kan benyttes for å stadfeste nøyaktig reirplassering. Det er best tidlig på morgenen siden bakken er kjøligere. Grunneier må kontaktes først.

Hvis man oppdager vipe som ser ut til å hekke, kan man påvise reiret på følgende måte: Fokuser retningen på punkter i forlengelse av reiret, og gå utover jorden. Følg retningen mot punktene, men følg med hvor du setter beina, så du ikke trækker på et reir. Grunneier kontaktes først.

2. Når man har funnet noe som tyder på hekkende vipe: informasjon

Inform landbrukskontoret for den aktuelle kommunen. Landbrukskontoret tar kontakt med grunneier.

Eller informer grunneier! En eventuell innsats direkte mot berørte bønder må settes inn der konsentrasjonene av vipe er størst, og tiltak monner mest.

Ta bilder av område og hekkeplass. Ta GPS-posisjon om du har mulighet for det. Skjermdump av kart med GPS-posisjon. Dette kan sendes til bonden eller landbrukskontoret.

Noter gårdsnavn og eventuelt kontaktperson.

Registrer informasjonen i Artsobservasjoner.no (eventuelt via oa.birdlife.no)

I størst mulig grad bør kjønn rapporteres

- ♂ adult sommer: Har lengre topp, samt ganske svart strupe og ansikt – har også bredere, rundere hånd i flukt.
- ♀ adult sommer: Har kortere topp, og det svarte på framhalsen har mindre utbredelse med litt hvitsprengt i, mindre fargesterk, hånden er også mindre bred i flukt.

Felles registreringssystem og skjema er en fordel. Skjema for folk som er i felt, men man skal kun fylle inn informasjon man har til rådighet.

Det kan lages ett prosjekt i Artsobservasjoner.no, slik at man er samkjørt.

En lokalitet opprettes der det er hekking, i stedet for flere lokaliteter.

Døpe reir: Årstall, stedsnavn og nummer, som «2025 Lyngen reir 1».

Oppdater funnene om mulig gjennom sesongen, antall pull med mer. Følg reiret over tid.

Storspove, vaktel, åkerrikse, sanglerke, gulerle, buskskvett og gulspurv registreres også i den grad man har mulighet.

3. Markere og beskytte reir

Grunneier må informeres før man går ut på jorden. Man spør først!

Marker reir, for eksempel med en brøytepinne.

Viper blir redde for refleks eller oransje. Bra og synlig for bonden, men vipa kan bli skremt.

Bambus foretrekkes framfor plast.

Noen mener at kråkefugler lærer at det finnes reir ved siden av slike pinner, men det er ikke bekreftet at det er en sammenheng.

Beskyttelsesbur for rugende vippe

Rugebur for vippe brukes for å beskytte vippenes egg mot eggrøvere, som rev og grevling. De kan grave seg under, men likevel beskytter vippene de fleste reir. Ved bruk av beskyttelsesbur må alltid grunneier og/eller bonde være informert, og ha gitt tillatelse til aktiviteten på forhånd. Bur skal alltid brukes med forsiktighet, og følges opp under hele rugeperioden. Det kan være lurt å sette opp buret like ved reiret først, for å se om vippene aksepterer dette fremmedlegemet.

Forankre buret godt slik at det ikke forskyves. Kan være utfordrende med hensyn på jordbunnen. Et tips er å forankre med teltpugger på tvers.

BirdLife Oslo og Akershus har bestilt 70 vippenebur fra Kjelle videregående skole, og 35 var klare innen 2025-sesongen. De resterende 35 blir produsert innen sesongen 2026.

Beskytte reir med «vippeskål» i forbindelse med gylling, der det gjøres. Gylle er vannblanda husdyrgjødsel der blandingsforholdet er minst 1:1 mellom gjødsel og vann. I praksis blir begrepet også brukt om gjødsel med mindre tilsetning av vann. Det er mer aktuelt på Jæren enn på Østlandet.

Åkerriksevennlig slått er aktuelt også for vippe! Dette har Prosjekt Åkerrikse forfektet hele tiden siden oppstarten i 1995. Slå grasenga fra innsida og utover, eller fra den ene sida av jorden. Det samme vil også gjelde for tresking av kornåker.

4. Tiltak for å verne reir og hekkelokaliteter

Sett av områder mot slått eller tresking.

Vipestriper.

Lerkeruter er mye brukt i Sverige, og anbefales.

Fuktige sumpaktige områder bør vernes. Blauthøl eller møkkehøl må ikke dreneres! Vippe med unger, storspove, og annet biologisk mangfold som insekter og amfibier har stor nytte av disse fuktige områdene. Det bør etableres støtte til grunneier for den type vern.

Blauthøl er gode oppvekstområder for vippunger. Vippeunger kan gå to kilometer til et blauthøl fra reirområdet, har man erfart på Hadeland.

Kartlegg om det er områder der det er sumpmark, og la det være i fred for jordbearbeiding, slik at det er mulig å få frem vippe der.

Forsøk fra Nederland angående grønnsaksområder, som potetdyrking. Vippene hekker i kornåker, og trekker inn i grønnsaksområder der det vannes. Kyllingene får større mulighet for å overleve.

Grønnsaksland som potetdyrking er positivt for vippe.

Lokale tiltak (merkebur, markering, dialog med bønder) har vist at mange reir kan reddes fra maskinskader. Enkelte predasjonshendelser kan avdekkes, men arten er fremdeles hardt presset og krever fortsatt innsats. Flere små lokale prosjekter pågår for å stabilisere og øke hekkesuksessen.

5. Hva kan offentlig forvaltning tilby?

Kostnader som det offentlige må dekke der grunneier har utført tiltak som har redusert grunneiers inntekt. Man kan vurdere samme ordning som man i dag har med åkerrikse, og med SMIL-midler, RMP og eventuelt andre midler. Det er Statsforvalteren i Rogaland som har fått ansvaret for åkerrikse, og fordele midler med tanke på å sette av arealer som ikke blir slått. Det kan være aktuelt med lignende ordning for vipe.

Sjekk ut Regionalt miljøprogram for jordbruket (RMP) fra Landbruksdirektoratet.

Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL). Kontakt din kommune om SMIL-midler.

Kompensasjon for tiltak

Avtal om tilrettelegging av hekke- og/eller beiteområde for fugler i jordbrukslandskapet. Sjekk Statsforvalteren i Innlandets *Tilrettelegging for fuglar i jordbruksområde*.

Statsforvalteren Innlandet har finansiert prosjektet, slik at de gårdbrukerne som ønsker kompensasjon for tiltakene kan få det. Tilskuddet til prosjektet er gitt gjennom ordningen «Støtte til Vilttiltak». Ordningen omfatter tilskudd til praktiske vilttiltak for ikke jaktbare arter, bidrag til å løse oppgaver og stimulerings- og informasjonstiltak i regi av organisasjoner med mer.

Hekkeområde og beiteområde for vipe kan gi 4000 kroner per dekar i støtte (2025).

Hvis gårdbrukerne finner og verner reir på åkeren, kan de få 2000 kroner per reir i tillegg (2025).

Det skal oppmuntre til ytterligere innsats for å redde vipa.

Fra Rogaland

I 2025 ble det innført et nytt vipetilskudd i *Regionalt miljøprogram*.

Samtlige landbrukskontorer må informeres om vipas bestandsutvikling.

Kontakt landbrukskontoret før sesongen. Landbrukskontoret vil være en pådriver til grunneiere.

Skap forståelse hos lokale bondelag.

Det bør etableres støtte til grunneier for vern av fuktige områder.

Etabler vipestriper og lerkeruter, gjerne der det er fuktig.

Sett av områder mot slått eller tresking.

Det bør opprettes en felles ordning for hele landet, slik som i Prosjekt Åkerrikse.

6. Hva kan en grunneier sjøl gjøre?

1. Marker reiret med en tynn pinne (som helst ikke er egna som sitteplass for skjære og kråke) noen meter unna reiret, slik at traktoren ikke kjører over reiret når man arbeider på jorden under våronna.
2. Dekk reiret med en bøtte eller plast (bare når traktoren kjører forbi) ved sprøyting, kalking eller gjødselspredning.
3. Reiret kan flyttes noen få meter ved å ta en spade under hele reiret med noe av bakken under når man skal pløye, slodde, harve eller lignende. Legg det tilbake like etterpå.
4. Slå fra midten og utover, eller fra den ene siden, slik at fuglene får mulighet til å rømme. Åkerriksevennlig slått!

5. Etablering av lerkeruter eller vipestriper (områder på jorden der det ikke sås) har vist seg å ha god effekt. Dette er områder der både vipe og sanglerke kan ha reiret sitt i fred fordi det ikke skal jordbearbeides der.

Veiledning om hvordan vise hensyn

- Gjennomført kartlegging og merking av reir i kart, som digitalt eller fysisk kart.
- Bruk av vipedisk eller lignende under gjødsling.
- Hold en buffersone fra reir under jordarbeiding.
- Redusere maskinhastighet i nærheten av reir.
- Hold avstand fra reir under sprøyting.
- Tilpasset beitepress og bruk av vipebur eller lignende.
- Informasjon til ansatte om hvor reir befinner seg og hvilke tiltak som skal gjennomføres.

Det er ikke alltid at bonden selv kjører traktoren. Lag en informasjonsplakat på ulike språk som kan stå inne i traktoren.

Moderne jordbruksmaskiner kjører på GPS. Det er mulig å legge inn reir på GPS-en. Bonden setter opp pinner og merker med GPS hvor reiret er plassert.

Flytting av reir. Prøv å unngå det! Hvis man må, ta av en del torv rundt reiret, og sett tilbake etter at traktoren har kjørt forbi.

Noen erfaringer og råd:

- Noen bønder foretrekker vipestriper fremfor lerkeruter. Lerkerutene blir for flekkvise, for små, og tungvint å manøvrere redskapen.
- Bøndene har ulik innstilling til vipeprosjektet. Noen bønder har lang erfaring med å ta vare på vipa, og er velvillige og vil lære.
- Ta kontakt med bonden og fortell om ordningen, erfaring viser at over tid kan bønder som er skeptiske snu og bli en ressurs.
- Statsforvalteren i Innlandet økte tilskuddet, og erfaringen var at flere bønder ble med på ordningen.
- På områder der det ikke tas hensyn til vipas egg kan den legge nytt kull flere ganger i løpet av en sesong. Jo senere i sesongen det legges på nytt, desto større risiko er det at kyllingene ikke overlever. Derfor bør vipa få muligheten på første hekkforsøk.
- Koordinator kartleggingen i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus slik at denne blir gjennomført på tilnærmet lik måte, altså standardisert kartlegging. Fylkesavdelinger og lokallag av BirdLife og BirdLife Norge må involveres.
- Koordinator rapportering og innleggelse av data. Fylkesavdelinger og lokallag av BirdLife og BirdLife Norge må involveres.
- Sammenstill den kunnskap som foreligger om å ivareta vipe i kulturlandskapet, og gjør denne kunnskapen tilgjengelig for dem som skal kartlegge arten. Fylkesavdelinger og lokallag av BirdLife og BirdLife Norge må involveres.

Teknologi som benyttes i prosjektene

- Droner og termisk bildebruk for å finne reir uten å forstyrre (prøvd med godt resultat lokalt).
- Viltkamera og overvåking for å dokumentere predasjon og hekkesuksess.

Kostnader som det offentlige bør dekke

Mye av dette er også nevnt i vipemalen under punkt 5: *Hva kan offentlig forvaltning tilby?*

Man kan vurdere samme ordning som man i dag har med åkerrikse, og med SMIL-midler, RMP

og eventuelt andre midler. Det er Statsforvalteren i Rogaland som har fått ansvaret for åkerrikse, og fordele midler med tanke på å sette av arealer som ikke blir slått. Det kan være aktuelt med lignende ordning for vipe.

Landbruksdirektoratet:

- Regionalt miljøprogram for jordbruket (RMP)
- Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL). Kontakt kommunen om SMIL-midler.

Statsforvalteren i Innlandet:

- Avtale om tilrettelegging av hekke- og/eller beiteområde for fugler i jordbrukslandskapet.

Statsforvalteren i Rogaland:

- Statsforvalteren i Rogaland har innført et nytt vipetilskudd i *Regionalt miljøprogram*.

Forslag til satser er:

- Eng- og kornproduksjon: 2000 kr per reir
- Potet- og grønnsakproduksjon: 3000 kr per reir

Kostnadsoverslag

på hva det vil kreve å forbedre situasjonen for vipe

NINA har laget en oppsummering av tiltak som virker (utsatt slått, brakklegging, reirmerking og informasjon til bønder), som inneholder forslag til kostander for å redde vipa i Norge, og som dekker nasjonale og regionale erfaringer.

<https://brage.nina.no/nina-xmlui/bitstream/handle/11250/3065323/Vedlegg%2012%20Syntese%20vipec.pdf>

Tiltakspakken anbefales selv om det er usikkert om den gir måloppnåelse. Intensivt landbruk er hovedårsaken til at arten har gått tilbake i Norge. For at man skal oppnå sannsynlighet for måloppnåelse på minst 50 prosent må mange tiltak kombineres i en større skala. En del tiltak er igangsatt på mindre skala, men uten at det har medført endring i rødlistestatusen for vipa. Mange av tiltakene ble framhevet i handlingsplanene for åkerrikse fra 2008, og tilskuddsordninger medførte at flere av tiltakene ble effektivert, men på mindre skala, og avhengig av den enkelte grunneiers interesse. Dette har ikke medført endring i bestandsstørrelsene.

Beskyttelsebur for rugende vipe

Frode Falkenberg i BirdLife Norge har laget denne beskrivelsen av vipibur:

<https://www.birdlife.no/prosjekter/nyheter/?id=3246>

Beskyttelsebur produsert av Kjelle videregående skole. Foto Knut Eie

35 beskyttelsebur stappet inn i en leiebil. Foto Knut Eie

Rugebur for vipere brukes for å beskytte vipenes egg mot eggrøvere som rev og kråke. Ved bruk av beskyttelsesbur må alltid grunneier og/eller bonde være informert og ha gitt tillatelse. Bur skal alltid brukes med forsiktighet, og følges opp under hele rugeperioden.

Burenes konstruksjon

Spesifikasjonene på buret som BirdLife Norge har laget er: 60 cm diameter på toppringen, 70 cm diameter på bunnringen. Vertikale spiler: 26 cm. høye (4–6 mm.). Det er 8 cm mellom hver vertikale spile. Taket består av 4 x 4 cm netting. Fire spiler er forlenget med ca. 20 cm for å få ekstra feste i bakken. «Bakkespilen» kan sløyfes, men da er det viktig å bruke plugger for å feste buret til bakken.

Når skal beskyttelsesbur brukes?

Beskyttelsesbur skal brukes på aktive vipereir. Reiret må ikke flyttes og kullet skal være fullagt (som regel 4 egg). Fuglene bør ha ruget på dem noen dager før buret presenteres. Bur kan benyttes når og hvor som helst, men lokaliteter med en kjent forekomst av eggpredatorer bør prioriteres.

Forberedelser og tips

Værforholdene skal være gode når en skal plassere rugebur, og dager med lave temperaturer og nedbør må unngås.

Vi anbefaler at man bruker refleksvest når man går ut på et jorde for å sette ut et beskyttelsesbur, og bør ikke tas av før en forlater jorden. Vesten gjør at vipas fokus rettes mot denne personen, og vipa vil derfor ikke oppleve observatører uten vest som tilsvarende farlige. Det er viktig når man senere skal observere aktiviteten ved buret fra avstand med kikkert eller teleskop. Vesten gjør også at grunneier/bonde lett kan se hvem som er ute på jorden, og man bør ha den på hver gang reiret besøkes.

Sørg for å være hundre prosent sikker på reirets plassering før buret settes ut.

Plassering av bur over reir

Buret skal plasseres over eggene. Sørg for at eggene ligger i sentrum, og press buret mot bakken. De fire spilene i bunn av buret skal presses helt ned i jorda, slik at det ikke er noen glippe mellom den nedre ringen og bakken. Det er hensiktsmessig å bruke kraftige u-plugger eller teltpugger for å ha en ekstra sikring og feste. Når buret er på plass må grunneier eller den som driver jorda bli informert om nøyaktig plassering, og en avtale om oppfølging av buret bør være på plass.

Ikke forlat området før vipehannen ruger igjen

Vipeparet som har fått plassert et bur over eggene sine vil normalt legge seg på ganske raskt (etter 5–40 minutter). Noen er mer skeptiske, og det kan ta litt tid før de legger seg på. Om vipene ikke har lagt seg på innen 1 time (maks 1 1/2 time), avhengig av værforholdene, må buret fjernes. Etter et par døgn kan man prøve igjen. Det er viktig at et nylig utplassert bur ikke blir forlatt uten at man med sikkerhet vet at fuglene har akseptert det og ruger.

Sørg for å være helt sikker på at hunnen ruger. Om hannen legger seg på først, er det viktig at man følger med og forsikrer seg om at hunnen faktisk også gjør det senere. Om hunnen ikke aksepterer buret, må buret fjernes. En hann bidrar mindre til ruginga, og uten hunnens ruging vil kullet trolig havarere. Les «I størst mulig grad bør kjønn rapporteres» på side 24 om gjenkjenning av kjønn.

Oppfølging og dokumentasjon

Sørg for at reir og bur jevnlig blir observert på avstand underveis i rugeperioden. Når det ikke lenger er aktivitet i buret, skal buret fjernes. Ta nærbilder av reirskåla og noter ned andre ting som kan være av interesse når buret blir fjernet.

Vipebur er et begrep som ofte omtales i forbindelse med å verne vipas hekking. Ulike betegnelser som beskyttelsesbur, rugebur etc. har vært brukt som alternativer for ordet vipebur. Beskyttelsesbur er kanskje det beste uttrykket med tanke på funksjonen buret egentlig har.

Markering av vipereir

Frode Falkenberg i BirdLife Norge har laget denne beskrivelsen om markering av vipereir:

<https://www.birdlife.no/prosjekter/nyheter/?id=3205>

Markeringspinne og dreneringsarbeid i hekketid. Foto Morten Gaathaug

I Norge legger vipa sine egg fra begynnelsen av april til ut i juni. Ofte er tid og sted for egglegging lite heldig i forhold til andre aktiviteter på hekkeplassen, men tap av reir kan forhindres. Tidlig i sesongen, før vegetasjonen blir for høy, er den beste tiden for å kartlegge og markere av vipereir.

Markering av vipereir er et viktig virkemiddel for at vipa i Norge skal kunne overleve. Ved funn av vipereir må grunneier kontaktes før man kan markere reiret med merkepinner. Merkepinnene vil gjøre det enklere for bonden når han pløyer, sår, gjødsler eller lignende. Skal man senere bruke vipedisk for å skjermeg egg mot gjødsel, er også markeringene viktige.

1. Reirlokalisering

Sørg for å være helt sikker på reirets plassering før du går ut på jordet for å markere reiret. Vær også oppmerksom på potensielle farer for vipa, som kråkefugler, rev, mink. Vi vil nødigg være årsak til at rovdyr spiser opp eggene til vipa vi skal redde.

2. Kontakt grunneier

Grunneier er den første som må få vite om reirfunnet. Han må også godta at reiret blir markert, og være villig til ytterligere oppfølging (ta hensyn når jordet bearbejdes maskinelt). Landbrukskontoret i kommunen og/eller Statsforvalteren bør også varsles. De vil kunne hjelpe grunneier med hensyn på tilskudd i jordbruket for å gjøre tiltak for vipa.

3. Reirmarkering

Ofte kan det være lange avstander. Bruk hvis mulig én observatør med teleskopet låst på reiret, mens en annen person går ut på jordet for å finne den nøyaktige plasseringen. Det er flere måter å

markere reirplasseringen på, og det er viktig at den som skal ta hensyn til dem vet hvordan de ser ut. Man kan for eksempel bruke to bambuspinner med refleksbånd eller noe som gjør dem enkle å se for bonden. Når man er ved reiret er det viktig med kort oppholdstid. Ta et bilde av reiret på litt avstand og et nærmere bilde av reiret med eggene. Sørg for at stedfesting er aktivert på telefonen. Marker reiret med pinnene tre meter unna reiret på hver side, i forlengelse av retningen du gikk ut på jorden. Forlat reiret i samme retning som du kom. Stå på god avstand og sjekk at rugingen kommer i gang igjen.

4. Etterbesøk

Regn deg fram til hvor langt vipene har kommet i rugingen, og gjør et besøk etter klekking. Man vil da finne små rester av eggeskall om fuglene har klekket på normal måte. Større eggbiter indikerer heller at de har blitt offer for rovdyr. Ta bilde av reiret.

Sluttord

Det er viktig å dokumentere det som blir gjort i felten. Bilder er dokumentasjon for at grunneier skal kunne motta tilskuddsmidler for å utføre tiltak. Ta kontakt med et lokalt vipeprosjekt eller det nasjonale vipeprosjektet (vipec@birdlife.no) for å få mer informasjon eller bistand i arbeidet.

Oppsummering

Markering av reir med egg er det viktigste tiltaket som kan gi vipene vern mot jordbruksaktiviteter på dyrket mark.

Ytterligere tiltak for å sikre overlevelsen til ungene fra klekking til de blir flygedyktige vil også være av vesentlig betydning for opprettholde bærekraftige vipebestander i Norge.

Det er viktig å finne hekkende vipper, informere, og ta hensyn til reir og området hekkinga foregår. Det å sørge for gode biotoper som fuktige arealer er også viktig.

Prosjekter som de ulike BirdLife avdelingene/lokallagene kan iverksette med økonomisk støtte fra Statsforvalteren og andre.

God dialog med grunneiere eller bønder er viktig!

Hvis flere jorder blir passet på, gir det vipa større sjanse til reproduksjon. Den som merker reir må selvsagt utvise forsiktighet, men også ha fri tilgang til jorden, uten å risikere å bli avvist av mindre villige bønder. Privat eiendomsrett kan ikke overstyre hensynet til truede fuglearter. Det må komme klarere retningslinjer som sier at det **skal** tas hensyn. Det ideelle er at hele jorden settes av til vipa, noe bonden selvsagt må få kompensasjon for.

Den viktigste erfaringen er at bøndene (og deres medarbeidere) må opplyses mer, og at det må komme retningslinjer fra sentrale hold, og som er mer forpliktende.

For å redde vipas og storspovens eksistens i Norge er det avgjørende at hekkende fugler blir tatt vare på gjennom hele hekkeperioden, fra kurtise og egglegging i april og fram til ungene når flygedyktighet i juli. I kulturlandskapet innebærer det en rekke utfordringer, særlig på dyrket mark.

Biotoper for vipa er viktig å verne, og helst gjenskape. Forekomsten av meitemark og bløtdyr er avgjørende. Intensivt landbruk og tilhørende behandling av jorda kan ha uheldig påvirkning av de forekomstene. Landskapet må dessuten være åpent og vegetasjonen må være av passende høyde. Gjengroing kan gjøre en hekkeplass uegnet, både med tanke på oversikt, men også som skjul for predatorer. Det må være fuktighet (myr, sump, vann) i nærheten, og det må finnes skjul for ikke-flygedyktige unger. Ta vare på blauthøla, ikke drener dem!

De ulike organisasjonene innenfor BirdLife og en del ivrige personer har arbeidet med å bedre situasjonen for vipa og andre bakkehekkende fugler over mange år. Mye av dette arbeidet kan gjerne standardiseres, og da kan forhåpentlig denne malen benyttes som grunnlag.

Takksigelser

Spesielt takk rettes til:

- **Morten Gaathaug**, ivrig vipeforkjemper i Follo
- **Tor Skjetne**, Nittedal lokallag
- **Bjørn Olav Tveit**, Asker og Bærum lokallag
- **Bård Kyrkjedelen**, Asker og Bærum lokallag
- **Anne Gri Stensbråten**, Hadeland lokallag
- **Stig Helge Basnes**, Kjelle vgs.
- **Trude Starholm**, Lillestrøm
- **Steinar Stueflotten**, Buskerud
- **Jens Erik Nygård**, Lier

Referanser og lenker

(Mange lenker fører til interessant informasjon om vipe, og om det å redde arten)

BirdLife Indre Østfold lokallag (2024). *Velkommen til åpent møte om vipe og storspove!* BirdLife Østfold.
<https://www.birdlife.no/organisasjonen/fylkesavdelinger/ostfold/nyheter/?id=3446>

BirdLife Norge (u.å.). *Emneside: vipe*. BirdLife Norge, Trondheim.
<https://www.birdlife.no/emner/?e=vipe>

BirdLife Østfold (2024). *Vipe — tilskuddsordning for eggkulletelling i Østfold* (Nyhetssak #3446).
<https://www.birdlife.no/organisasjonen/fylkesavdelinger/ostfold/nyheter/?id=3446>

BirdLife Østfold (2024). *Vipebur i Indre Østfold og Rakkestad*.
<https://www.birdlife.no/organisasjonen/fylkesavdelinger/ostfold/nyheter/?id=3461>

Bosse, O. og Stenbråten, A. G. (2024). *Bakkehekkende fugler i kulturlandskapet — Rapport 2024 Hadeland*. BirdLife Norge Hadeland lokallag.
<https://www.birdlife.no/innhold/bilder/2025/01/03/10840/vipe.pdf>

Collett, R. (1921). *Norges fugle*, tredje bind. H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard), Kristiania. 417 s.

Eggen, M. (2023). *Stans i utbyggingen av Deli-jordet*. BirdLife Norge – Naturforvaltning. 26. oktober.
<https://www.birdlife.no/naturforvaltning/nyheter/?id=3321>

Falkenberg, F. (2023). *Beskyttelsebur for rugende vipe*. BirdLife Norge.
<https://www.birdlife.no/prosjekter/nyheter/?id=3246>

The Farm Wildlife (u.å.). *Fallow plots*. The Farm Wildlife Partnership, UK.
<https://farmwildlife.info/how-to-do-it/farmed-area/fallow-plots/>

Finne, M.H. (2022). *Rapport – kartlegging av vipe i Fredrikstad kommune 2022*. Fredrikstad kommune.
https://www.fredrikstad.kommune.no/media/cjvnzgeo/rapport_vipekartlegging-fredrikstad-2022.pdf

Follo Landbrukskontor (2023). *Vipe*.
<https://www.follolandbruk.no/natur-og-vilt/natur/vipe/>

Gaathaug, M. (2020). *Registrering av hekkende vipe i Nordre Follo og Ås kommuner 2020*. Norsk Ornitologisk Forening, avd. Oslo og Akershus, Oslo.
https://oa.birdlife.no/download.php?file=Upload/Brukerfiler/dokumenter/dok_8951_2.pdf

Gjershaug, J.O., Thingstad, P.G., Eldøy, S. og Byrkjeland, S. (red). (1994). *Norsk fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu. 551 s.

Grønstøl, G. (2020). *Vipa kamp og kurtise i kulturmarka*. ISBN: 9788269225709

Günther, M. (2020). *Stadig færre vipper på jordene*. forskning.no – Miljø/Naturvitenskap. Publisert 23.03.2020.
<https://www.forskning.no/fugler-landbruk-nibio/stadig-faerre-vipper-pa-jordene/1657695>

Haftorn, S. (1971). *Norges fugler*. Universitetsforlaget, Oslo, 862 s.

Haga, A. mfl. (2022). *Vipe og storspove i Indre Østfold og Rakkestad 2022 – sluttrapport*. Østfold-Natur, 63.
<https://img5.custompublish.com/getfile.php/5146720.1865.miwlnumnzlsjw/Vipa%2Bog%2Bstorspove%2B2022%2C%2Bsluttrapport.pdf?>

Halden Arbeiderblad (2024). *Vipe – nær forsvunnet fra Halden*.
<https://www.ha-halden.no/vipe-nar-forsvunnet-fra-halden/o/5-20-1334671>

- Heggøy, O. og Øien, I.J. (2014). *Vipa går en usikker framtid i møte*. Vår Fuglefauna 37(3): 114–127. Norsk Ornitologisk Forening, Trondheim.
<https://www.statsforvalteren.no/siteassets/fm-rogaland/dokument-fmro/miljo/rapportar/vipe-var-fuglefauna-3-2014.pdf>
- Heggøy, O. og Eggen, M. (2020). *Tiltak for bakkehekkende fugler i jordbrukslandskapet*. NOF-Rapport 2020-3, Norsk Ornitologisk Forening. ISSN 0805-4932. ISBN 978-82-78-52167-0.
https://www.birdlife.no/prosjekter/rapporter/2020_03_NOF.pdf
- Heien, A., Simonsen, H. & Ågren, L. (2018). *Vern vipa i Hordaland – Rapport 2018*. Norsk Ornitologisk Forening – avdeling Hordaland.
<https://www.birdlife.no/innhold/bilder/2019/01/13/5635/rapport.pdf>
- Isaksen, K., Eie, K., Folvik, A. og Øien, I.J. (2004). *Kartlegging og overvåking av åkerrikse – metodebeskrivelse for innsamling og kvalitetssikring av informasjon om en direkte truet art* (Rapport nr. 7-2004). Norsk Ornitologisk Forening, Trondheim.
https://www.birdlife.no/fuglekunnskap/prosjekter/rapporter/2004_07_aakerrikse.pdf
- Kyrkjedelen B. (2025). *Viper i Asker og Bærum 2025*.
- Landbruksdirektoratet (2025). *Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)*.
<https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/jordbruk/ordninger-for-jordbruk/tilskudd-til-spesielle-miljotiltak-i-jordbruket-smil>
- Lier kommune (2018). *Hjelp vipa!*
<https://www.lier.kommune.no/globalassets/09.-teknisk-og-eiendom/landbruk/dokumenter/utmark-og-vilt/info-skriv-vipe.pdf>
- Løvenskiold, H.L. (1947). *Håndbok over Norges fugler*. Gyldendal Norsk Forlag. 887 s.
- Norges Bondelag og BirdLife Norge (2022). *Fugler i jordbrukslandskapet – hvordan ta vare på de bakkehekkende artene. Endelig utgave*. Norges Bondelag og BirdLife Norge, Oslo.
<https://www.bondelaget.no/getfile.php/131029708-1649424274/MMA/Dokumenter/ENDELIG%20utgave.pdf>
- Norsk institutt for naturforskning (NINA) (2023). *Vedlegg 12 Syntese vipa (NINA Rapport)*.
<https://brage.nina.no/nina-xmlui/handle/11250/3065323?show=full>
- Nygård, J.E. (red.) (2024). *Buskskvetten 40 (2024)*. BirdLife Norge, avd. Buskerud.
https://www.birdlife.no/innhold/bilder/2025/01/13/10880/buskskvetten_2024.pdf
- Pedersen, C. (2020). *Fugler i jordbrukslandskapet: Bestandsutvikling og utbredelse. Perioden 2000-2017*. Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO rapport 6(40)). Ås: NIBIO.
<https://hdl.handle.net/11250/2646864>
- Ringerike kommune (2022). *Vipe og åkerrikse i jordbrukslandskapet*.
<https://www.ringerike.kommune.no/innhold/miljo-og-areal/landsbrukskontoret/vipe-og-akerrikse-i-jordbrukslandskapet/>
- Roualet, É. og Skjetne, T. (2025). *Viperegistreringer i Nittedal kommune 2025*. BirdLife Nittedal lokallag
- The Royal Society for the Protection of Birds (RSPB) (2024). *Lapwing conservation – Advice for farmers*.
<https://www.rspb.org.uk/helping-nature/what-we-do/influence-government-and-business/farming/advice-for-farmers-helping-bird-species/lapwing-advice-for-farmers>
- Snow, D.W., Perrins, C.M. (1998). *The Birds of the Western Palearctic, Concise Edition, Vol. 1&2*. Oxford University Press, New York. 1697 s.
- Statsforvalteren i Innlandet (2021). *Bli med å gi vipe, gulspurv, storspove og sanglerke en bedre framtid*.
<https://www.statsforvalteren.no/innlandet/miljo-og-klima/naturmangfold/bli-med-a-gi-vipe-gulspurv-og-sanglerke-en-bedre-fremtid/>
- Statsforvalteren i Innlandet (2025). *Tilrettelegging for fuglar i jordbruksområde – Regionalt miljøprogram for jordbruket*.
<https://www.statsforvalteren.no/innlandet/landbruk-og-mat/miljotiltak-i-jordbruket/regional-miljo-program-for-jordbruket/tilrettelegging-av-hekke-og-beiteomrader-for-fugl/>
- Statsforvalteren i Rogaland (2025). *Nytt vipe-tilskudd i RMP*. Statsforvalteren i Rogaland, Stavanger.
<https://www.statsforvalteren.no/rogaland/landbruk-og-mat/miljotiltak/tilskot-til-miljotiltak/nytt-vipe-tilskudd-i-rmp/>
- Stueflotten, S. (2018). *Tidsskriftet «Buskskvetten» 1977–2018*. Norsk Ornitologisk Forening, avd. Buskerud.
<https://www.birdlife.no/organisasjonen/fylkesavdelinger/buskerud/nyheter/?id=1656>
- Villadsen, E. og Holthe, M. (2021). *Prosjekt Karbon Agro*. Norsk Landbruksrådgiving.
<https://www.nlr.no/kunnskap/fagartikler/jord/ostlandet/karbonagro>

Ikke alle vipeunger overlever ute på jordene. Foto Håkan Billing

Denne rapporten ligger til nedlasting her:
<http://oa.birdlife.no/9492>

avdeling
Oslo og Akershus

Postboks 1041 Sentrum
0104 OSLO

Telefon 48 17 07 85
leder@oa.birdlife.no